

Gina ȘERBĂNESCU

Cullberg Ballet și dansul reinventat

La începutul lunii decembrie, 2005, la Sala Mare a Teatrului Național din București, compania suedeză „Cullberg Ballet“ a prezentat tripticul *Aluminium*, cuprinzând pe lângă acesta (care dă titlul spectacolului), în coregrafia lui Mats Ek, piesele *Empty House* și *Negro con Flores*, semnate Johan Inger, actualul director artistic al companiei, care este una dintre cele mai importante din lume.

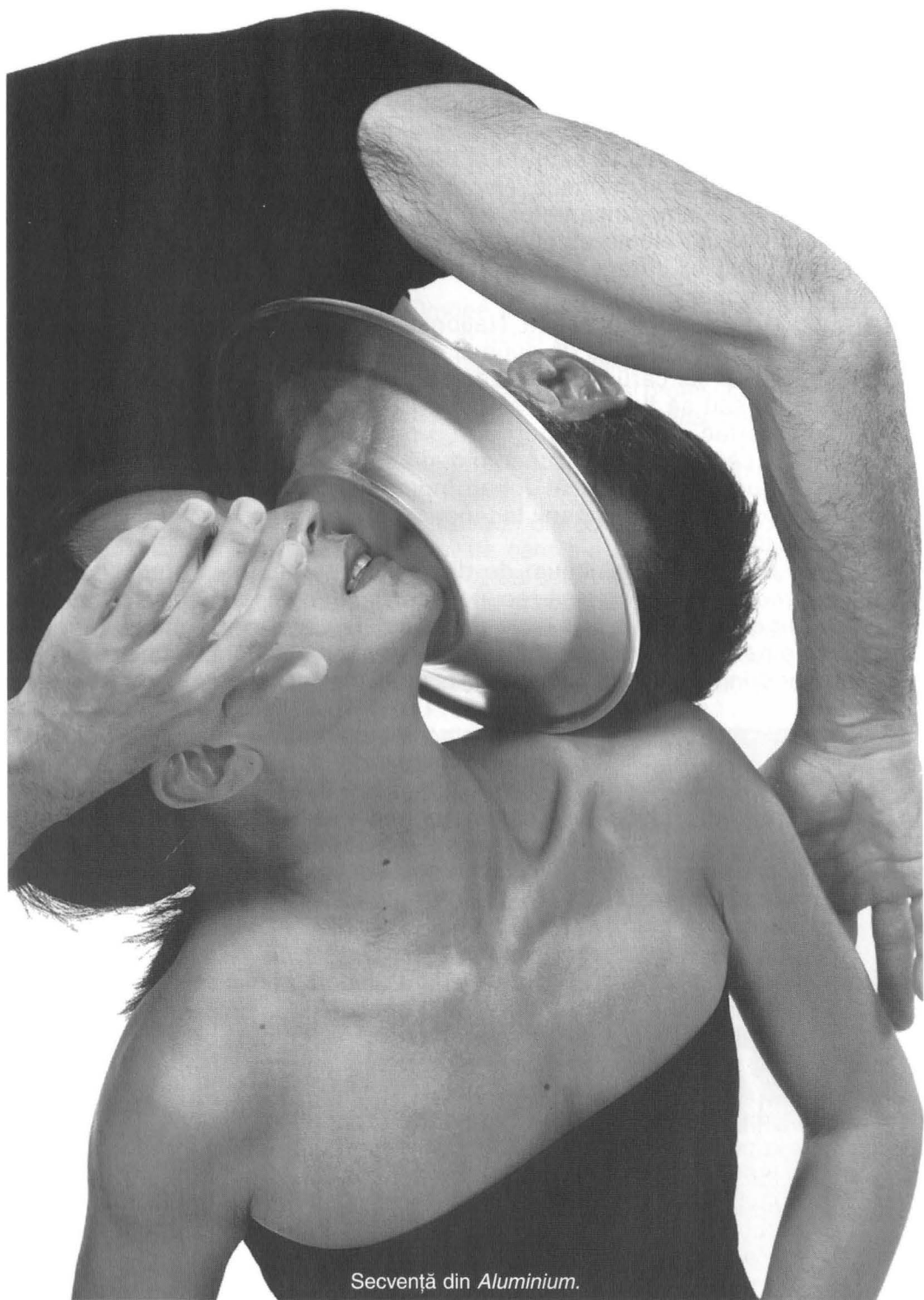
La finalul spectacolului, în locul oricăror abordări personale, mi-a venit în minte o considerație relevantă pentru ceea ce văzusem: „În lumea aceasta, stă în firea jocului doar, a jocului de artist sau de copil, să faci să fie și să faci să piară, să înalțe și să distrugă, mereu cu aceeași inocență. Și tot așa, asemenea artistului și copilului, se joacă și focul veșnic viu, înălțând și distrugând cu inocență [...]. Nu vreun orgoliu vinovat, ci instinctul jocului fără încetare cheamă la viață alte lumi. Copilul își aruncă adesea jucăria, dar o reia curând, mânat de un capriciu inocent. Dar atunci când construiește, el pune la oală și plăsmuiește după o lege și o ordine interioară“...Sunt cuvintele lui Nietzsche, aflate în acord cu credința lui într-o divinitate care așază la baza lumii dansul...Ce pot să mai adaug, pe lângă această evidență a reconstruirii, recomunerii, căutării, spargerii în fragmente nicipând nerecuperabile de lume, pe lângă copleșitoarea claritate la care fusesem martoră? Ar trebui să spun ceva despre ce s-a întâmplat realmente pe scenă, dar înainte de asta e nevoie de unele amintiri, de o vizită în universul unui om care a marcat istoria dansului.

În mesajul transmis de Ziua Internațională a Dansului în 2003, Mats Ek afirma că „dansul nu este viața în sine, dar el păstrează vie fiecare mică parte care compune marele întreg“. Fidel acestei concepții, Mats Ek a revigorat arta dansului prin faptul că a recitat, că a regândit unele dintre cele mai importante balet clasice, arătând că se poate inventa un nou limbaj coregrafic, în consonanță cu contextul contemporan, în condițiile în care esența poveștii rămâne nealterată.

S-a spus că nimic nu e nou sub soare, că istoriile se repetă. Prin modul în care a impus regândirea baletelor tradiționale, începând cu *Giselle* (în 1982) în viziunea sa, Mats Ek demonstrează că, în esență, istoria este „bântuită“ de aceleași povești, dar, pentru a putea rămâne în contact cu mesajul lor, cu ceea ce ele transmit realmente, este nevoie de o așezare a lor într-o formă inedită, de găsirea unor noi modalități de a le spune, de inventarea unui limbaj adecvat vremurilor și oamenilor care primesc mesajul respectiv.

Universul coregrafic al lui Mats Ek prezintă anumite note definitorii: o estetică a urâtului corelată cu un umor cinic. Ironia mușcătoare intervine puternic tocmai atunci când tragismul poveștii atinge apogeul.

Momentul *Aluminium* prezentat în cadrul turneului efectuat de Cullberg Ballet la București, păstrează caracteristicile esențiale ale dansului impus de Mats Ek: limbajul coregrafic este foarte clar, povestea este spusă cu umor, dramatismul se declanșează din gesturi simple. *Aluminium* este o creație

Secvență din *Aluminium*.

despre rezistență, afirmă Mats Ek, nu neapărat în sens politic, ci în sensul refuzului de a ceda tentației de a lua lucrurile de-a gata, împiedicând schimbarea, evoluția.

Aluminium este încadrat, deloc întâmplător, de două momente coregrafice semnate de Johan Inger, diferite din punct de vedere al concepției, dar unitare în spirit. *Empty House* este o creație în care mișcarea alternează cu un statism grăitor, e o poveste despre căutare și recompunere, prezentată dinamic, dar în același timp sobru și dramatic. *Negro con Flores* are mai multă teatralitate, e străbătută de un umor încântător, e o poezie dansată, în care joaca actorilor cu lumina provoacă efecte estetice minunate. Cele două creații ne dezvăluie un coregraf complex care, ca și în cazul lui Mats Ek, impune un limbaj caracterizat prin claritate.

Tripticul prezentat pe scena Naționalului ne-a arătat cu limpezime că atunci când cineva are ceva de spus și o face fără echivoc, mesajul îl confisică totalmente pe cel căruia îi este adresat, cu condiția să existe ochi care să vrea să vadă, sau să fie învățați să vadă ! Desigur, Cullberg Ballet e o companie din care fac parte dansatori de un profesionalism desăvârșit. Mats Ek are geniu (de ce să ne mai ascundem după epitete ?), iar când la conducerea Baletului Cullberg a fost așezat Johan Inger s-a știut prea bine în mâinile cui este lăsată soarta unei companii legendare. Toate datele converg spre o concluzie evidentă...

Orice spectator cu minimum de disponibilitate lăuntrică spre ceea ce a transmis spectacolul, trebuie să recunoască sincer că ce a văzut îl cuprinde și pe el, că (raportat acum la firul logic al tripticului), viața e o permanentă reconstruire, că e nevoie să amortizăm tragismul prin râs și dinamica uneori haotică a vremurilor prin opriri sugestive, printr-un statism din care ritmul nu își retrace prezența.

Există o coerență evidentă în spectacolul prezentat de Cullberg Ballet. Nu are sens să analizăm gesturi și să căutăm neapărat să descifrăm fiecare mișcare. Pentru că ne-am întâlnit cu o atmosferă ce se menține încă puternic în zona suprarealismului, putem să ne creăm o colecție de stări susținute gestual și să conchidem că din momentul *Empty House* trebuie să reținem că putem sălășlui în armonie cu ceea ce suntem realmente numai atunci când am epuizat, cel puțin conștient, toate posibilitățile de recompunere ale propriului eu (adică niciodată, pentru că cercul nu se închide nicicând, asta ne spune finalul primului moment coregrafic). Mai departe, aflăm, de la Mats Ek, prin *Aluminium*, că putem rata șansa de a zbura dincolo de limite și riscăm să nu găsim deschiderea spre ceea ce am putea deveni, dacă nu avem grijă de propriile gesturi, de semnificația obiectelor ce ne înconjoară, dacă nu suntem atenți și uităm să opunem rezistență unei redundanțe ce amenință o lume în care cuvântul „consum“ e la ordinea zilei.

Finalul tripticului (*Negro con Flores*) ne propune o revelație prin joc, e o încununare a ceea ce s-a spus prin creațiile anterioare. Umorul cunoaște un crescendo, teatralitatea este mult mai mare, dar, sub ochii noștri, gesturile aruncă nenumărate posibilități de interpretare, jocul devine frenetic, lumea se năruie, se recompune, zâmbetul se preschimbă hohot, se sparge și dintr-o dată se reconstruiește, cu nenumărate posibilități latente, pentru ca totul să poată fi luat de la capăt ...